

WPLYW ORZECZEŃ TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ NA PRAWO PRACY UNII EUROPEJSKIEJ

JAROSŁAW WITKOWSKI*

Niniejszy artykuł podejmuje próbę zbadania czy, a jeśli tak, to w jakim zakresie, orzeczenia wydawane przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹ wpływają na przepisy prawa pracy Unii Europejskiej. W tym celu artykuł porządkuje i systematyzuje wiedzę dotyczącą wybranych kompetencji TSUE oraz źródeł prawa pracy Unii Europejskiej, a następnie przez pryzmat tychże kompetencji TSUE wskazuje ich potencjalne oddziaływanie na przepisy prawa pracy Unii Europejskiej. Rozważania niniejsze mają charakter abstrakcyjny i – pomimo poczynienia pewnych egzemplifikacji – nie odnoszą się do konkretnych spraw. Pozostają one poza zakresem niniejszego artykułu. Artykuł ten z racji swojej objętości nie jest kompleksowym opracowaniem poruszanego zagadnienia. Ma on charakter jedynie pogładowy.

1. TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ – UWAGI WPROWADZAJĄCE

Kwestią wyjściową jest przedstawienie samej instytucji TSUE. TSUE jest jedną z najstarszych instytucji wspólnot europejskich², a obecnie jest jedną z instytucji Unii Europejskiej wymienioną w art. 13 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej z dnia 7 lutego 1992 r.³ TSUE tworzą Trybunał Sprawiedliwości, Sąd i sądy wyspecjalizowane⁴.

* mgr, asystent na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

¹ Dalej jako: TSUE.

² M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy i trybunały oraz pozasądowe sposoby załatwiania sporów międzynarodowych. Perspektywa polska*, Warszawa 2015, s. 52.

³ Dz. Urz. UE C 1992 Nr 191, s. 1; dalej jako: TUE.

⁴ Art. 19 ust. 1 TUE.

Podstawowym zadaniem TSUE jest zapewnienie poszanowania prawa w wykładni stosowaniu traktatów⁵. Najogólniej rzecz ujmując TSUE orzeka w zakresie skarg wniesionych przez państwa członkowskie UE, instytucje, ewentualnie osoby fizyczne lub prawne, w trybie prejudycjalnym na wnioski sądów państw członkowskich UE, w sprawie wykładni prawa Unii Europejskiej lub ważności aktów przyjętych przez instytucje oraz w innych sprawach przewidzianych w traktatach⁶.

W dalszej części niniejszego artykułu termin TSUE najczęściej będzie oznaczał Trybunał Sprawiedliwości oraz Sąd, bez sądów wyspecjalizowanych, gdyż te nie posiadają kompetencji w zakresie poruszonym w niniejszym artykule. Dlatego też sądy wyspecjalizowane pozostają poza jego zakresem. W tym miejscu zaznaczone zostanie jedynie istnienie jedyne jak dotychczas sądu wyspecjalizowanego, którym jest Sąd ds. Służby Publicznej Unii Europejskiej utworzony Decyzją Rady 2004/752/WE z dnia 2 listopada 2004 r.⁷ Do zakresu jurysdykcji Sądu ds. Służby Publicznej Unii Europejskiej należy rozstrzygnięcie w I instancji spraw z zakresu stosunku pracy *sensu stricto* oraz z zakresu systemu zabezpieczenia społecznego między Unią Europejską a jej pracownikami⁸. Tym samym Sąd ds. Służby Publicznej stosuje przepisy prawa pracy Unii Europejskiej, ale nie wpływa na nie. Sąd ds. Służby Publicznej Unii Europejskiej rozpatruje skargi przeciwko głównym instytucjom Unii Europejskiej, przeciwko Eurojustowi, przeciwko Europolowi, przeciwko Europejskiemu Bankowi Centralnemu, przeciwko Urzędowi Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego oraz przeciwko Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych⁹. Do rozpatrywania w II instancji skarg wniesionych od orzeczeń Sądu ds. Służby Publicznej Unii Europejskiej właściwy jest Sąd¹⁰. Powołanie Sądu ds. Służby Publicznej Unii Europejskiej jest rozwinięciem postanowienia, zgodnie z którym TSUE jest właściwy do orzekania w każdym sporze między Unią a jej pracownikami, w granicach i na warunkach określonych w regulaminie pracowniczym urzędników Unii oraz warunkach zatrudnienia innych pracowników Unii¹¹.

2. TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ – WYBRANE KOMPETENCJE

Podstawowym zadaniem TSUE jest zapewnienie poszanowania prawa w wykładni i stosowania traktatów¹². W piśmiennictwie podkreśla się, że takie ujęcie zakresu kompetencji TSUE sprawia, że można mu przypisać rolę zarówno sądu międzyna-

⁵ Art. 19 ust. 1 TUE.

⁶ Art. 19 ust. 3 TUE.

⁷ Dz.U. UE L 2004 Nr 333, s. 7; M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 53.

⁸ M. Szwarz-Kuczer [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz, t. III. Art. 223–358*, Warszawa 2012, art. 257, nb. 257.5.1; M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 57.

⁹ *Ibidem*, s. 57.

¹⁰ Art. 256 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana) z dnia 26 października 2012 r., Dz. Urz. UE C 2012 Nr 326, s. 47; dalej jako: TFUE.

¹¹ Art. 270 TFUE.

¹² Art. 19 TUE.

rodowego, jak i cywilnego, administracyjnego, konstytucyjnego czy nawet pracy¹³. Świadczy o tym szczegółowa analiza postanowień traktatowych. Jednak nie wszystkie kompetencje TSUE mają znaczenie z punktu widzenia niniejszego artykułu. Dlatego omówienie ogranicza się jedynie do tych kompetencji, których wykonywanie może wpływać na przepisy prawa pracy Unii Europejskiej.

TSUE kontroluje legalność aktów ustawodawczych, aktów Rady, Komisji i Europejskiego Banku Centralnego, innych niż zalecenia i opinie, oraz aktów Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej zmierzających do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich. TSUE kontroluje również legalność aktów organów lub jednostek organizacyjnych UE, które zmierzają do wywarcia skutków prawnych wobec osób trzecich¹⁴. TSUE stwierdzając zasadność skargi orzeka o nieważności danego aktu, wskazując jednakże – jeśli uzna to za niezbędne – które skutki aktu, o którego nieważności orzekł, powinny być uważane za ostateczne¹⁵. Dodatkowo właściwa instytucja, organ lub jednostka organizacyjna jest zobowiązana do podjęcia środków, które zapewnią wykonanie wyroku TSUE¹⁶.

TSUE sprawuje również kontrolę nad przestrzeganiem przez państwa członkowskie UE zobowiązań traktatowych¹⁷. Postępowanie to jest dwuetapowe. Na pierwszym etapie Komisja – która obok państw członkowskich UE jest jednym z dwóch podmiotów uprawnionych do wszczęcia tej procedury – umożliwia państwu członkowskiemu UE odniesienie się do stawianych mu zarzutów, po czym wydaje uzasadnioną opinię. Etap pierwszy toczy się przed Komisją. W przypadku niezastosowania się przez państwo członkowskie UE do opinii w wyznaczonym terminie, Komisja lub inne państwo członkowskie UE mogą wnieść do TSUE skargę o stwierdzenie uchybienia prawa Unii Europejskiej. W razie stwierdzenia przez TSUE naruszeń, państwo członkowskie UE ma obowiązek usunięcia uchybień. W przypadku niewykonania przez państwo członkowskie UE wyroku TSUE, Komisja może złożyć kolejną skargę do TSUE, który z kolei może nałożyć na państwo członkowskie UE karę pieniężną – okresową lub zryczałtowaną¹⁸. Możliwe jest też jednak orzeczenie przez TSUE kary pieniężnej już na etapie pierwszego wyroku – na stosowny wniosek Komisji¹⁹. Na marginesie powyższej charakterystyki można wspomnieć, że Polska zajmuje czołowe miejsce wśród państw członkowskich UE pod względem liczby wniesionych przeciwko niej skarg o niewypełnianie zobowiązań traktatowych – w latach 2010–2014 przeciwko Polsce zostało złożonych blisko 40 skarg o naruszenie zobowiązań traktatowych²⁰.

¹³ M. Szwarc-Kuczer [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 256, nb. 256.4.1–256.4.4, M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 58.

¹⁴ Art. 263 TFUE.

¹⁵ Art. 264 TFUE.

¹⁶ Art. 266 TFUE.

¹⁷ M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 60.

¹⁸ Art. 258–260 TFUE, M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 60.

¹⁹ Art. 260 TFUE, M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 60.

²⁰ *Ibidem*, s. 60.

Niejako uzupełnieniem powyższej kompetencji jest uprawnienie TSUE do rozpatrywania skargi na bezczynność instytucji, organu lub jednostki organizacyjnej Unii Europejskiej²¹.

TSUE dokonuje również wykładni prawa Unii Europejskiej poprzez wydawanie orzeczeń prejudycjalnych. O wadze tego zakresu działalności TSUE świadczy fakt, że sprawy z tego zakresu stanowią ok. 66% spraw toczących się przed TSUE²², a liczba wydawanych orzeczeń prejudycjalnych wykazuje tendencję rosnącą²³. Wzrasta również liczba pytań prejudycjalnych zadawanych przez polskie sądy. Zdecydowana większość z nich jest zadawana przez sądy administracyjne²⁴. Spośród sądów powszechnych, najczęściej pytań zadały sądy rejonowe (łącznie zadały więcej pytań niż nawet Sąd Najwyższy)²⁵. Najczęściej przedmiotem pytań prejudycjalnych polskich sądów są kwestie związane z interpretacją przepisów prawa podatkowego Unii Europejskiej²⁶. Zdarzają się również kwestie związane z interpretacją przepisów prawa pracy Unii Europejskiej. Jako przykład można tutaj wskazać wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Sąd Rejonowy w Białymstoku w dniu 25 stycznia 2013 r., sprawa C-38/13, *Małgorzata Nierodzik vs Samodzielny Publiczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. dr Stanisława Deresza w Choroszczu*. Wyrok w tej sprawie zapadł w dniu 13 marca 2014 r.²⁷ Samo postępowanie prejudycjalne obejmuje rozpoznanie przez TSUE pytań natury prawnej, sformułowanych i wniesionych przez sądy krajowe państw członkowskich UE, które to pytania dotyczą zakresu interpretacji oraz ważności prawa Unii Europejskiej²⁸. Wykładni TSUE podlegają przepisy znajdujące się w TFUE, TUE, TEWEA, traktatach zmieniających i akcesyjnych oraz aktach przyjmowanych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii Europejskiej²⁹. Kompetencje do wszczęcia procedury prejudycjalnej posiada każdy sąd krajowy, który uzna, że rozpatrzenie pytania prejudycjalnego jest niezbędne do wydania orzeczenia w sprawie oraz sąd krajowy, którego rozstrzygnięcia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego i który ma obowiązek zwrócenia się z pytaniem prejudycjalnym w razie powstania wątpliwości interpretacyjnych bądź walidacyjnych prawa unijnego³⁰. Postępowanie prejudycjalne może mieć dwojaki tryb: fakultatywny albo obligatoryjny³¹. Kwestia które organy mogą być uznane za sądy krajowe, o których

²¹ Art. 265 TFUE; M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 59.

²² *Ibidem*, s. 61.

²³ *Ibidem*, s. 61; Sprawozdanie TSUE za 2014 r., s. 102.

²⁴ J. Barcik, *Pytania prejudycjalne polskich sądów*, „Iustitia” 2013, nr 3, s. 146.

²⁵ *Ibidem*, s. 146.

²⁶ *Ibidem*, s. 148.

²⁷ Wyrok Trybunału z dnia 13 marca 2014 r., sprawa C-38/13, *Małgorzata Nierodzik vs Samodzielny Publiczny Szpital Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Stanisława Deresza w Choroszczu*, ECLI 2014, s. 152.

²⁸ M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 62.

²⁹ Art. 267 TFUE; M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 62.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ *Ibidem*, s. 63–64.

mowa w art. 267 TFUE, budzi szereg kontrowersji³², jednak zagadnienie to pozostaje poza zakresem niniejszego artykułu.

Właściwość instancyjna TSUE rozkłada się w następujący sposób. Sąd orzeka w I instancji w sprawach: skargi o stwierdzenie nieważności aktu instytucji³³, skargi o zaniechanie instytucji³⁴, powództwa o odszkodowanie za szkodę powstałą wskutek działania UE lub jej funkcjonariusza³⁵, sporów pracowniczych³⁶, odpowiedzi na pytania prejudycjalne w dziedzinach określonych w Statucie TSUE³⁷, sporów zawisłych przed TSUE na mocy klauzuli arbitrażowej umieszczonej w umowie prawa publicznego lub prywatnego zawartej przez UE lub w jej imieniu³⁹, z wyjątkiem spraw przekazanych do rozstrzygnięcia sądom wyspecjalizowanym⁴⁰ lub spraw zastrzeżonych do rozstrzygnięcia przez Trybunał Sprawiedliwości na mocy Statutu TSUE⁴¹. Dlatego też uzupełnienie powyższego wyliczenia stanowi art. 51 Statutu TSUE, zgodnie z którym Trybunał Sprawiedliwości jest właściwy do orzekania w sprawach skarg określonych w art. 263 i 265 TFUE wniesionych przez państwa członkowskie UE na akt lub zaniechanie Komisji na podstawie art. 280f ust. 1 TFUE oraz akt lub zaniechanie działania Parlamentu Europejskiego lub Rady, lub obydwu tych instytucji działających łącznie, z wyłączeniem: decyzji podejmowanych przez Radę na mocy art. 88 ust. 2 akapit 3 TFUE, aktów Rady przyjętych na podstawie rozporządzenia Rady dotyczącego handlowych środków ochronnych w rozumieniu art. 133 TFUE, aktów Rady, w drodze których Rada wykonuje uprawnienia wykonawcze zgodnie z art. 249c ust. 2 TFUE. Na podstawie art. 51 Statutu TSUE do właściwości Trybunału Sprawiedliwości należą skargi określone w w/w artykułach wniesione przez instytucję UE lub przez Europejski Bank Centralny na akt lub zaniechanie działania Parlamentu Europejskiego, Rady, instytucji tych działających łącznie lub Komisji, oraz skargi wniesione przez instytucję UE na akt lub zaniechanie działania Europejskiego Banku Centralnego.

Sąd orzeka w II instancji tylko w przypadku rozpatrywania odwołań od orzeczeń sądów wyspecjalizowanych, o których mowa w art. 257 TFUE (obecnie takim sądem wyspecjalizowanym jest Sąd ds. Służby Publicznej Unii Europejskiej)⁴². Trybunał Sprawiedliwości orzeka natomiast w II instancji w przypadku rozpatrywa-

³² M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 62–63; wyrok ETS z dnia 6 lipca 2000 r., C-407/98, *Katarina Abrahamsson, Leif Andersson v. Elisabet Fogelquist*, ECR 2000, s. I-05539, *Zalecenia dla sądów krajowych, dotyczące składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym*, Dz. Urz. UE C 2014 Nr 338, s. 1.

³³ Art. 263 TFUE.

³⁴ Art. 262 TFUE.

³⁵ Art. 268 TFUE.

³⁶ Art. 270 TFUE.

³⁷ Art. 267 TFUE.

³⁸ To upoważnienie zawarte w TFUE nie zostało jednak dotychczas wykorzystane, przez co dotychczas Sąd nie orzekał w tym trybie – M. Szwarc-Kuczer [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 256, nb. 256.5.3.

³⁹ Art. 272 TFUE.

⁴⁰ Art. 257 TFUE.

⁴¹ M. Szwarc-Kuczer [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 256, nb. 256.5.1–256.5.3

⁴² *Ibidem*, art. 256, nb. 256.5.2.

nia odwołań od orzeczeń wydanych przez Sąd w I instancji. Kontrola ta dotyczy wyłącznie kwestii prawnych⁴³. W wyniku uznania przez Trybunał Sprawiedliwości odwołania za zasadne, Trybunał Sprawiedliwości uchyla orzeczenie Sądu i albo wydaje ostateczne rozstrzygnięcie w tej sprawie (jeśli stan sprawy na to pozwala), albo przekazuje tę sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd, przy czym w takim przypadku Sąd jest związany orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości co do kwestii prawnych⁴⁴.

Spod właściwości TSUE wyłączony został – co do zasady – zakres postanowień dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, zakres aktów przyjętych na ich podstawie⁴⁵, zakres kontroli ważności lub proporcjonalności działań policji lub innych organów ścigania w państwie członkowskim UE oraz zakres wykonywania przez państwa członkowskie UE obowiązków dotyczących utrzymania porządku publicznego i ochrony bezpieczeństwa wewnętrznego⁴⁶.

3. PRAWO PRACY UNII EUROPEJSKIEJ I JEGO ŹRÓDŁA

Po przedstawieniu niektórych kompetencji TSUE oraz zakresu spraw objętych jego jurysdykcją, należy objaśnić pojęcie prawa pracy Unii Europejskiej, celem rozstrzygnięcia, czy jest ono objęte zakresem jurysdykcji TSUE oraz jak TSUE w zakresie swoich kompetencji może wpływać na jego kształtowanie lub stosowanie.

Prawo pracy należy do kompetencji dzielonych między Unię Europejską a państwa członkowskie UE⁴⁷. W doktrynie wskazuje się, że prawo pracy Unii Europejskiej „reguluje stosunki społeczne, przedmiotem których jest praca regulowana przepisami prawa pracy jednego z państw członkowskich UE, wykonywana osobiście, dobrowolnie, odpłatnie przez obywateli państw członkowskich UE lub osoby będące obywatelami państw trzecich, legalnie przebywające i mające pozwolenie na świadczenie pracy w obrębie Unii na rzecz i ryzyko pracodawcy, mającego siedzibę na terytorium UE, ma zastosowanie do wszystkich stosunków pracy, do których stosowane są normy prawne należące do krajowego systemu prawa pracy państw członkowskich UE”⁴⁸. Tak też zdefiniowane zostało prawo pracy Unii Europejskiej na potrzeby niniejszego artykułu.

Przepisy prawa pracy Unii Europejskiej określają minimalne standardy praw i obowiązków stron stosunku pracy. Regulują one takie obszary jak: równe traktowanie, zakaz dyskryminacji, warunki pracy i płacy, swoboda przemieszczania się pracowników, informowanie pracowników o warunkach zatrudnienia, nietypowe

⁴³ Art. 256 ust. 1 TFUE; M. Szwarc-Kuczer [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 256, nb. 256.5.1; M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 61.

⁴⁴ Art. 61 Statutu TSUE; M. Szwarc-Kuczer [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 256, nb. 256.5.1; M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 61.

⁴⁵ Art. 275 TFUE.

⁴⁶ Art. 276 TFUE.

⁴⁷ A.M. Świątkowski, *Prawo pracy Unii Europejskiej*, Warszawa 2015, s. 27–28.

⁴⁸ *Ibidem*, s. 27–28

formy zatrudnienia (praca tymczasowa, praca w oparciu o umowy terminowe, praca w niepełnym wymiarze czasu pracy, praca delegowana), czas pracy, bezpieczeństwo i higiena pracy, ochrona rodzielstwa, urlopy wypoczynkowe, ochrona pracowników młodocianych, praca dzieci, zwolnienia grupowe, restrukturyzacja zakładu pracy, przejście zakładu pracy na innego pracodawcę, upadłość pracodawcy, niewypłacalność pracodawcy, partycypacja pracowników w zarządzaniu zakładem pracy, akcje protestacyjne, europejskie rady zakładowe, organizacje pracowników, dialog społeczny, informowanie pracowników i przeprowadzanie z nimi konsultacji⁴⁹.

Na prawo pracy Unii Europejskiej składają się zarówno przepisy prawa bezwzględnie obowiązujące (*hard law*), jak i wytyczne, instrukcje i inne instrumenty paralegislacyjne nieobowiązujące, ale mające walor prawny, mające stymulować państwa członkowskie UE do samodzielnego dostosowywania krajowych systemów prawa pracy do jednolitego wzorca (*soft law*)⁵⁰.

Przepisy regulujące prawo pracy Unii Europejskiej znajdują się w aktach prawnych różnej rangi. Można je odnaleźć w przepisach prawa pierwotnego Unii Europejskiej oraz w przepisach prawa wtórnego Unii Europejskiej, którymi w tym przypadku są zasadniczo dyrektywy i rozporządzenia. Jako przykłady prawa pierwotnego Unii Europejskiej można wskazać⁵¹: art. 9 TFUE, art. 10 TFUE, art. 45 TFUE, art. 145–150 TFUE czy art. 151–161 TFUE. Podstawą kompetencji ustawodawczych we wskazanym powyżej zakresie są z kolei art. 19, art. 48 i art. 153 ust. 2 lit. b TFUE.

Na podstawie powyższych przepisów prawa pierwotnego Unii Europejskiej został wydany szereg dyrektyw i rozporządzeń, które konkretyzują przepisy prawa pracy Unii Europejskiej wynikające z prawa pierwotnego Unii Europejskiej⁵². Dyrektywy są najbardziej charakterystycznymi i popularnymi źródłami prawa pracy Unii Europejskiej i uważane są za jego główne źródło⁵³. Uważane są za bardziej skuteczny środek dostosowywania krajowych porządków prawa pracy państw członkowskich UE, niż np. wytyczne Komisji pozbawione odpowiednich sankcji prawnych. Stanowisko to znalazło potwierdzenie np. podczas niepowodzenia wdrażania tzw. Strategii UE 2020⁵⁴.

Egzemplifikując przepisy prawa pracy Unii Europejskiej wynikające z prawa wtórnego Unii Europejskiej można wskazać przepisy zawarte w⁵⁵: dyrektywie Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób mło-

⁴⁹ *Ibidem*, s. 36–37; K. Walczak, *Regulacje dotyczące zbiorowego prawa pracy*, „Monitor Prawa Pracy”, 2006, nr 3, s. 133–135; K. Walczak, *Wpływ europejskiego prawa pracy na polskie indywidualne prawo pracy – część 2*, „Monitor Prawa Pracy” 2006, nr 2, s. 73–75; K. Walczak, *Wpływ europejskiego prawa pracy na polskie indywidualne prawo pracy – część 1*, „Monitor Prawa Pracy” 2006, nr 1, s. 12–16.

⁵⁰ A.M. Świątkowski, *Prawo...*, s. 1–2.

⁵¹ S. Freiberg, *Nowy traktat o Unii Europejskiej*, Warszawa 2015, s. 35–36.

⁵² *Ibidem*, s. 37.

⁵³ A.M. Świątkowski, *Prawo...*, s. 33–34; Z. Hajn, *Specyficzne problemy stosowania europejskiego prawa pracy*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2006, nr 8, s. 4–5.

⁵⁴ A.M. Świątkowski, *Prawo...*, s. 47–48.

⁵⁵ S. Freiberg, *Nowy...*, s. 37–45; K. Walczak, *Regulacje...*, s. 133–135; K. Walczak, *Wpływ europejskiego prawa pracy na polskie indywidualne prawo pracy – część 2...*, s. 73–75; K. Walczak, *Wpływ europejskiego prawa pracy na polskie indywidualne prawo pracy – część 1...*, s. 12–16.

dych⁵⁶, dyrektywie Rady nr 98/95/WE z dnia 20 lipca 1998 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do zwolnień grupowych⁵⁷, dyrektywie Rady 99/70/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. dotyczącej porozumienia ramowego w sprawie pracy na czas określony, zawartego przez Europejską Unię Konfederacji Przemysłowych i Pracodawców (UNICE), Europejskie Centrum Przedsiębiorstw Publicznych (CEEP) oraz Europejską Konfederację Związków Zawodowych (ETUC)⁵⁸, dyrektywie Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy⁵⁹, dyrektywie 2002/14/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 2002 r. ustanawiającej ogólne ramowe warunki informowania i przeprowadzania konsultacji z pracownikami we Wspólnocie Europejskiej⁶⁰, dyrektywie 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotyczącej niektórych aspektów organizacji czasu pracy⁶¹, dyrektywie 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy (wersja preredagowana)⁶², Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 30 marca 2010 r.⁶³ czy rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 492/2011 z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie swobodnego przepływu pracowników wewnątrz Unii⁶⁴.

Jeśli chodzi o zarysowane wcześniej *soft law*, to można zwrócić uwagę na Komitet ds. Zatrudnienia. Jest on jednym z organów doradczych Rady. Do zadań Komitetu ds. Zatrudnienia należy śledzenie rozwoju polityki zatrudnienia i zatrudnienia w Unii Europejskiej oraz formułowanie opinii na ten temat. Na podstawie tych opinii Rada sporządza coroczne konkluzje dotyczące zatrudnienia w Unii Europejskiej oraz opracowuje wytyczne (konsultując je z Parlamentem Europejskim, Komitetem Ekonomiczno-Społecznym oraz Komitetem ds. Zatrudnienia). Tak opracowane wytyczne państwa członkowskie UE uwzględniają przy realizacji swoich polityk zatrudnienia⁶⁵. To właśnie m.in. te wytyczne wchodzą w skład prawa pracy Unii Europejskiej jako *soft law*⁶⁶.

Prawo pracy UE obowiązuje wertykalnie, tzn. jego normy są adresowane do państw członkowskich UE, które są zobowiązane do wdrożenia standardów unijnych do wewnętrznego porządku prawa pracy państwa członkowskie UE⁶⁷. Dlatego też prawo pracy UE cechuje się nadrzędnością w stosunku do krajowych porządków prawa pracy państw członkowskich UE w zakresie porównywalnym

⁵⁶ Dz. Urz. UE L 1994 Nr 216, s. 12.

⁵⁷ Dz. Urz. UE L 1998 Nr 225, s. 16.

⁵⁸ Dz. Urz. UE L 1999 Nr 175, s. 43.

⁵⁹ Dz. Urz. UE L 2000 Nr 303, s. 16.

⁶⁰ Dz. Urz. UE L 2002 Nr 80, s. 29.

⁶¹ Dz. Urz. UE L 2003 Nr 299, s. 9.

⁶² Dz. Urz. UE L 2006 Nr 204, s. 23.

⁶³ Dz. Urz. UE L 2010 Nr 83, s. 389.

⁶⁴ Dz. Urz. UE L 2011 Nr 141, s. 1.

⁶⁵ A.M. Świątkowski, *Prawo...*, s. 36.

⁶⁶ *Ibidem*, s. 36.

⁶⁷ *Ibidem*, s. 27.

z uregulowaniami przepisów prawa pracy Unii Europejskiej⁶⁸. Prawo pracy Unii Europejskiej może obowiązywać również horyzontalnie, o ile z przepisów prawa pracy Unii Europejskiej da się wyprowadzić prawa podmiotowe, na podstawie których strony stosunku pracy mogą skonstruować swoje roszczenia względem drugiej strony stosunku pracy⁶⁹.

Jak więc wynika z powyższej charakterystyki, prawo pracy Unii Europejskiej jest częścią prawa Unii Europejskiej, a jego przepisy znajdują się zarówno w prawie pierwotnym Unii Europejskiej, jak i w prawie wtórnym Unii Europejskiej. Tym samym wszystkie kompetencje TSUE dotyczące prawa Unii Europejskiej, dotyczą również prawa pracy Unii Europejskiej.

4. ROLA TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ W KSZTAŁTOWANIU PRAWA PRACY UNII EUROPEJSKIEJ

Oceniając znaczenie orzeczeń TSUE dla porządku prawa pracy Unii Europejskiej należy podkreślić, że nie zostało unormowane ani miejsce wyroków TSUE w unijnym porządku prawnym (nie są one źródłem prawa unijnego w myśl art. 288 TFUE), ani granice związania wyrokami TSUE instytucji krajowych⁷⁰. W piśmiennictwie podkreśla się dążenie TSUE do utrzymania ciągłości orzecznictwa oraz fakt, że pomimo iż wyroki TSUE są wiążące tylko *inter partes*, to w praktyce są one źródłem wiążącej interpretacji prawa Unii Europejskiej⁷¹. Sądy krajowe państw członkowskich UE są zobligowane do stosowania oraz wykładni prawa Unii Europejskiej w zgodzie z interpretacją dokonaną przez TSUE, a naruszenie tego obowiązku może skutkować pociągnięciem państwa członkowskiego UE do odpowiedzialności za naruszenie prawa unijnego⁷². Takie stwierdzenie można wywieść z zasady efektywności porządku prawnego Unii Europejskiej⁷³. Dlatego też orzecznictwo TSUE wywiera istotny wpływ na rozwój i stosowanie prawa Unii Europejskiej⁷⁴, a więc i na rozwój i stosowanie prawa pracy Unii Europejskiej. Za szczególnie doniosły dorobek judykatury TSUE uchodzi wypracowanie pewnych zasad ogólnych (np. zasady pierwszeństwa stosowania prawa Unii Europejskiej czy zasady bezpośredniego stosowania prawa Unii Europejskiej), wpływających na stosowanie prawa Unii Europejskiej przez państwa członkowskie UE⁷⁵.

⁶⁸ *Ibidem*, s. 27.

⁶⁹ Art. 288 TFUE, A. M. Świątkowski, *Prawo...*, s. 32.

⁷⁰ M. Ingelevič-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 65.

⁷¹ *Ibidem*, s. 65–66.

⁷² *Ibidem*.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ *Ibidem*, s. 66; wyrok ETS z dnia 15 lipca 1964 r. w sprawie 6/64, *Flamino Costa vs ENEL*, ECR 1964, s. 585; wyrok ETS z dnia 9 marca 1978 r., *Simmmenthal II*, ECR 1978, s. 644; wyrok ETS z dnia 19 czerwca 1990 r., C-213/89, *Factortame*, ECR 1990, s. I-02433.

Zasada bezpośredniej skuteczności norm traktatów znajduje potwierdzenie zarówno w orzecznictwie TSUE jak i w doktrynie⁷⁶. Jest to jedna z fundamentalnych zasad prawa Unii Europejskiej⁷⁷, a tym samym i prawa pracy Unii Europejskiej. Zasada ta zapewnia efektywność prawa Unii Europejskiej i odzwierciedla jego integracyjną naturę⁷⁸. Zasada skutku bezpośredniego oznacza, że jednostce przysługuje prawo powoływania się na dane przepisy prawa Unii Europejskiej w postępowaniu przed organami krajowymi państw członkowskich UE, a organy te zobowiązane są do stosowania tych przepisów prawa Unii Europejskiej. Tym samym taki przepis, pomimo że należy do systemu prawa Unii Europejskiej, wywołuje skutek w porządku prawnym państwa członkowskiego UE⁷⁹. Treść tej zasady określił TSUE⁸⁰. Po raz pierwszy uczynił to w sprawie *van Gend en Loos*⁸¹. Bezpośredni skutek może mieć charakter wertykalny (gdy jednostka powołuje się na przepis prawa Unii Europejskiej w sporze przeciwko organowi państwa członkowskiego UE) lub horyzontalny (gdy jednostka powołuje się na przepis prawa Unii Europejskiej w sporze przeciwko innej jednostce)⁸². Aby dany przepis prawa Unii Europejskiej uznać za bezpośrednio skuteczny, musi on spełniać łącznie trzy cechy: musi być jednoznaczny, musi być bezwarunkowy i nie może istnieć konieczność podejmowania w odniesieniu do tego przepisu jakichkolwiek działań legislacyjnych⁸³. Ponieważ prawo pracy Unii Europejskiej jest częścią prawa Unii Europejskiej, a jego przepisy są przepisami zawartymi m.in. w prawie pierwotnym Unii Europejskiej, zasada bezpośredniej skuteczności dotyczy również przepisów prawa pracy Unii Europejskiej zawartych w prawie pierwotnym Unii Europejskiej. Zasada bezpośredniej skuteczności przepisów prawa pierwotnego Unii Europejskiej została potwierdzona i określona przez TSUE⁸⁴. Jest to pierwszy i zasadniczy wpływ, jaki TSUE wywarł na przepisy prawa pracy Unii Europejskiej znajdujące się w prawie pierwotnym Unii Europejskiej – przesądził bowiem o posiadaniu przez nich cechy bezpośredniej skuteczności.

Prawo Unii Europejskiej cechuje również zasada pierwszeństwa, zgodnie z którą w przypadku konfliktu pomiędzy przepisem wewnętrznym państwa członkowskiego UE a przepisem prawa Unii Europejskiej, pierwszeństwo ma ten drugi przepis⁸⁵. Należy jednak pamiętać, że zasada ta nie ma charakteru derogacyjnego⁸⁶. Zasada nadrzędności prawa Unii Europejskiej nad prawem wewnętrznym

⁷⁶ K. Pajkiert-Boduch, *Bezpośrednia skuteczność art. 106 ust. 2 TfUE*, „Edukacja Prawnicza” 2015, nr 5, s. 14.

⁷⁷ *Ibidem*, s. 14.

⁷⁸ *Ibidem*.

⁷⁹ *Ibidem*.

⁸⁰ *Ibidem*.

⁸¹ N. Półtorak [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 258, nb. 258.14.3; K. Pajkiert-Boduch, *Bezpośrednia...*, s. 14 i podana tam literatura.

⁸² *Ibidem*, s. 15 i podana tam literatura..

⁸³ *Ibidem*, s. 15–16.

⁸⁴ *Ibidem*, s. 14.

⁸⁵ A. Harast, *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego a zgodność przepisów prawa UE z polskim prawem w kontekście rozporządzenia nr 1896/2006*, „Edukacja Prawnicza” 2012, nr 4, s. 35.

⁸⁶ *Ibidem*, s. 36.

nym państwa członkowskiego UE wynika z orzecznictwa TSUE⁸⁷, a wykształciła się zwłaszcza w orzeczeniach zapadłych w sprawach: *Flamino Costa vs ENEL*⁸⁸, *Internationale Handelsgesellschaft*⁸⁹, *Simmmenthal*⁹⁰. Kwestia ta zresztą nie budzi wątpliwości w piśmiennictwie⁹¹. Przedstawiona zasada pierwszeństwa dotyczy całości prawa Unii Europejskiej, a zatem również prawa pracy Unii Europejskiej i to tego zawartego zarówno w przepisach pierwotnych Unii Europejskiej, jak i w przepisach wtórnych Unii Europejskiej. Zasada ta – podobnie jak zasada bezpośredniej skuteczności przepisów prawa pierwotnego Unii Europejskiej – została potwierdzona i określona przez TSUE⁹². Dlatego też stanowi ona przejaw wpływu orzecznictwa TSUE na prawo pracy Unii Europejskiej, gdyż to orzecznictwu TSUE zawdzięcza ono swój przymiot nadrzędności nad wewnętrznym prawem pracy państwa członkowskiego UE.

Obie powyższe zasady, tj. bezpośredniej skuteczności przepisów prawa pierwotnego Unii Europejskiej oraz zasada nadrzędności prawa Unii Europejskiej nad prawem wewnętrznym państwa członkowskiego UE traktować należy jako przejaw podstawowego zadania TSUE, jakim jest zapewnienie poszanowania prawa w wykładni i stosowania Traktatów⁹³, i dlatego ich potwierdzenie oraz określenie mieści się w ramach kompetencji TSUE.

Procedura pytania prejudycjalnego jest formą współpracy sądów krajowych państw członkowskich UE z TSUE⁹⁴. Istotą pytania prejudycjalnego jest zapewnienie spójnego stosowania i wykładni prawa Unii Europejskiej na terytorium wszystkich państw członkowskich UE⁹⁵. Kompetencja TSUE na gruncie art. 267 TFUE ogranicza się do wykładni traktatów i aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii Europejskiej oraz do orzekania o ważności aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii Europejskiej⁹⁶. Praktycznym skutkiem orzeczenia prejudycjalnego jest odmowa stosowania przepisu prawa wewnętrznego państwa członkowskiego UE, który to przepis został uznany za niezgodny z prawem Unii Europejskiej, i to nawet pomimo braku jego uchylecia przez krajowego ustawodawcę⁹⁷. Orzeczenie TSUE o wykładni przepisu prawa Unii Europejskiej jest wiążące dla wszystkich sądów krajowych orzekających

⁸⁷ *Ibidem*, s. 35.

⁸⁸ Wyrok ETS z dnia 15 lipca 1964 r. w sprawie 6/64, *Flamino Costa vs ENEL*, ECR 1964, s. 585.

⁸⁹ Wyrok ETS z dnia 17 grudnia 1970 r. w sprawie 11/70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH vs Einfuhr- und Vorratstelle für Getreide und Futtermittel*, ECR 1970, s. 1125.

⁹⁰ Wyrok ETS z dnia 9 marca 1977 r. w sprawie 106/77, *Amministrazione delle Finanze Stato vs Simmenthal SpA*, ECR 1978, s. 629.

⁹¹ A.M. Świątkowski, *Prawo...*, s. 27.

⁹² A. Harast, *Zasada...*, s. 35.

⁹³ Art. 19 TUE.

⁹⁴ M. Szpunar [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 267, nb. 267.1.

⁹⁵ J. Barcik, *Pytania...*, s. 146.

⁹⁶ M. Szpunar [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 267, nb. 267.6; J. Barcik, *Pytania...*, s. 147.

⁹⁷ N. Półtorak [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 258, nb. 258.4.3.

w danej sprawie, lecz nie jest skuteczne *erga omnes*⁹⁸. W przypadku orzekania przez TSUE co do ważności aktów prawa Unii Europejskiej, skutek orzeczenia stwierdzającego ważność takiego aktu jest zasadniczo taki sam, jak w przypadku orzeczenia o wykładni⁹⁹. Jednak orzeczenie takie stwierdzające nieważność danego aktu prawa Unii Europejskiej jest skuteczne *erga omnes*, a jego skutki są podobne do orzeczenia TSUE zapadłego na podstawie art. 263 TFUE¹⁰⁰. Procedura pytań prejudycjalnych uznawana jest za bardzo skuteczny instrument stwierdzania naruszeń prawa Unii Europejskiej i egzekwowania realizacji tego prawa¹⁰¹. Oprócz dużej liczby spraw z tego zakresu toczących się przed TSUE, znaczenie ma tu również ich element kształtujący porządek prawny Unii Europejskiej, a tym samym wywieranie wpływu na prawodawstwa państw członkowskich UE¹⁰². Za środek o jeszcze donioślejszym znaczeniu praktycznym uchodzi pytanie o ważność aktu prawa Unii Europejskiej¹⁰³.

Na podstawie art. 263 TFUE Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest uprawniony również do orzekania o nieważności aktów prawa Unii Europejskiej. Kontroli, o której mowa w art. 263 TFUE podlegają jedynie akty prawa wtórnego Unii Europejskiej¹⁰⁴. Kontroli podlegają zatem rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, budżet UE, uchwały Rady, komunikaty Komisji, instrukcje wewnętrzne Komisji, itd.¹⁰⁵ Wydając orzeczenie, TSUE stwierdza całkowitą nieważność danego aktu prawnego lub częściową nieważność danego aktu prawnego, jeżeli akt ten można podzielić pod względem przedmiotowym, podmiotowym i czasowym¹⁰⁶. Wynika stąd, że skarga wnoszona do TSUE na podstawie art. 263 TFUE jest skargą o charakterze kasacyjnym¹⁰⁷. TSUE ma ponadto możliwość orzekając nieważność danego aktu prawnego orzec jednocześnie o pozostawieniu w mocy niektórych jego skutków¹⁰⁸. Skutkiem stwierdzenia nieważności danego aktu prawnego zostaje on usunięty z porządku prawnego Unii Europejskiej z datą wsteczną od chwili jego wejścia w życie. Tym samym przestają obowiązywać wszelkie środki podjęte na podstawie aktu prawnego uznawanego za nieważny (np. środki prawne podjęte przez państwo członkowskie UE w celu implementacji dyrektywy)¹⁰⁹. Stwierdzenie nieważności aktu prawnego jest skuteczne w stosunku do wszystkich uczestników obrotu prawnego Unii Europejskiej¹¹⁰.

⁹⁸ M. Szpunar [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 267, nb. 267.9.1.

⁹⁹ *Ibidem*, art. 267, nb. 267.9.2.

¹⁰⁰ *Ibidem*.

¹⁰¹ N. Półtorak [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 258, nb. 258.4.3.

¹⁰² M. Ingelević-Citak [w:] B. Kuźniak (red.), *Sądy...*, s. 62–63.

¹⁰³ M. Szpunar [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 267, nb. 267.11.

¹⁰⁴ K. Scheuring [w:] D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel (red.), *Traktat...*, art. 263, nb. 263.5.

¹⁰⁵ *Ibidem*, art. 263, nb. 263.5.

¹⁰⁶ *Ibidem*, art. 264, nb. 264.1 i 264.5.

¹⁰⁷ *Ibidem*, art. 264, nb. 264.5.

¹⁰⁸ *Ibidem*, art. 264, nb. 264.1.

¹⁰⁹ *Ibidem*, art. 264, nb. 264.6.1.

¹¹⁰ *Ibidem*, art. 264, nb. 264.6.2.

Patrząc przez pryzmat obu powyższych kompetencji TSUE na prawo pracy Unii Europejskiej, najogólniej rzecz ujmując można stwierdzić, że TSUE w procedurze pytania prejudycjalnego dokonuje wykładni przepisów prawa pracy Unii Europejskiej lub orzeka o ważności przepisów prawa pracy Unii Europejskiej znajdujących się w prawie wtórnym Unii Europejskiej. Tym samym orzeczenia TSUE zapadłe na podstawie art. 263 TFUE znacząco oddziałują na przepisy prawa pracy Unii Europejskiej. TSUE swoim orzeczeniem może nawet doprowadzić do wyeliminowania przepisów prawa pracy Unii Europejskiej z obrotu prawnego poprzez stwierdzenie ich nieważności. Trudno wskazać ingerencję orzeczenia sądowego sięgającą dalej w porządek prawny niż możliwość eliminacji przepisów z obrotu prawnego. Przeważnie jednak pytanie prejudycjalne skutkować będzie dokonaniem przez TSUE wykładni danego przepisu prawa pracy Unii Europejskiej, dokonanej w kontekście całego systemu prawnego Unii Europejskiej. Również i to uprawnienie TSUE trudno przecenić, bowiem wpływa ono bezpośrednio na stosowanie przepisów prawa pracy Unii Europejskiej.

Kolejna z kompetencji TSUE wyrażona w art. 265 TFUE stanowi przejaw ochrony praw jednostki oraz legitymacji legalizmu systemu instytucjonalnego Unii Europejskiej. Instytucja skargi na bezczynność powinna służyć zapewnieniu odpowiedniej szybkości działania administracji Unii Europejskiej oraz zwalczaniu ewentualnego uchylania się konkretnej instytucji lub organu Unii Europejskiej od podjęcia konkretnego obowiązkowego działania¹¹¹. Art. 265 TFUE znajduje zastosowanie gdy instytucje, organy lub jednostki organizacyjne UE pomimo ciężącego na nich obowiązku – wynikającego z prawa pierwotnego Unii Europejskiej lub prawa wtórnego Unii Europejskiej – uchylają się od podjęcia rozstrzygnięcia lub zajęcia stanowiska¹¹². Instytucjami, organami i jednostkami organizacyjnymi UE, o których mowa w art. 265 TFUE są m.in. Parlament Europejski, Rada Europejska, Rada, Komisja, Europejski Bank Centralny¹¹³. Orzeczenie TSUE może potwierdzać zaniechanie przez instytucję, organ lub jednostkę organizacyjną UE podjęcia działania wynikającego z przypisanego jej obowiązku¹¹⁴. W takim przypadku odpowiednia instytucja, organ lub jednostka organizacyjna UE jest zobowiązana do podjęcia wszelkich środków koniecznych do zastosowania się do orzeczenia TSUE¹¹⁵. Przepisy prawa pracy Unii Europejskiej mogą obligować którąś z wyżej wymienionych instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych UE do wywiązania się z określonego obowiązku. Na wypadek gdyby obowiązek ten nie był realizowany, art. 265 TFUE przewiduje instrument obronny, dzięki któremu TSUE może zapobiegać popadaniu prawa pracy Unii Europejskiej w martwość. Skutkiem wydanego orzeczenia odpowiednia instytucja, organ lub jednostka organizacyjna UE jest zobowiązana do podjęcia wszelkich środków koniecznych do zastosowania się do orzeczenia TSUE, co w kontekście realizacji przepisów prawa pracy Unii Europejskiej uznać należy za

¹¹¹ *Ibidem*, art. 265, nb. 265.1.

¹¹² *Ibidem*, art. 265, nb. 265.5.

¹¹³ *Ibidem*, art. 265, nb. 265.6.

¹¹⁴ *Ibidem*, art. 266, nb. 266.5.

¹¹⁵ *Ibidem*, art. 266, nb. 266.5.

kompetencję TSUE istotnie wpływającą na ochronę praw i interesów podmiotów, ze względu na których prawo pracy Unii Europejskiej jest tworzone.

Kompetencje oraz działalność orzecznicza TSUE nie pozostają zatem bez wpływu na prawo pracy Unii Europejskiej, podobnie jak i nie pozostają bez wpływu na prawo Unii Europejskiej.

5. PODSUMOWANIE

Rozważania poczynione w niniejszym artykule wskazują, że TSUE oddziałuje na prawo pracy Unii Europejskiej i to w sposób dość wyrazisty. Orzecznictwo TSUE przesądziło o posiadaniu przez przepisy prawa pracy Unii Europejskiej cech bezpośredniej skuteczności oraz nadrzędności nad wewnętrznym prawem pracy państwa członkowskiego UE. Dzięki swoim kompetencjom, TSUE może dokonać wykładni przepisów prawa pracy Unii Europejskiej lub orzec o ważności przepisów prawa pracy Unii Europejskiej znajdujących się w prawie wtórnym Unii Europejskiej. Dodatkowo, TSUE może zobligować którąś z instytucji, organów lub jednostek organizacyjnych UE do wywiązania się z określonego obowiązku w przypadku gdyby obowiązek ten nie był realizowany. I, pomimo że TSUE nie posiada żadnej specjalnej kompetencji, której mógłby używać jedynie w stosunku do przepisów prawa pracy Unii Europejskiej – wszystkie wyżej wymienione mogą być stosowane w odniesieniu do całości prawa Unii Europejskiej – istnienie takowej nie jest konieczne. Stan taki uznać można nawet za pożyteczny, gdyż dzięki niemu całe prawo Unii Europejskiej może być spójnie interpretowane.

BIBLIOGRAFIA

Opracowania zwarte

- Freiberg S., *Nowy traktat o Unii Europejskiej*, Warszawa 2015.
- Kornobis-Romanowska D., Łacny J., Wróbel. (red.), *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz, t. III. Art. 223–358*, Warszawa 2012.
- Kuźniak B. (red.), *Sądy i trybunały oraz pozasądowe sposoby załatwiania sporów międzynarodowych. Perspektywa polska*, Warszawa 2015.
- Świątkowski A.M., *Prawo pracy Unii Europejskiej*, Warszawa 2015.

Artykuły

- Barcik J., *Pytania prejudycjalne polskich sądów*, „Iustitia” 2013, nr 3.
- Hajn Z., *Specyficzne problemy stosowania europejskiego prawa pracy*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2006, nr 8.
- Harast A., *Zasada pierwszeństwa prawa unijnego a zgodność przepisów prawa UE z polskim prawem w kontekście rozporządzenia nr 1896/2006*, „Edukacja Prawnicza” 2012, nr 4.
- Pajkiert-Boduch K., *Bezpośrednia skuteczność art. 106 ust. 2 TłUE*, „Edukacja Prawnicza” 2015, nr 5.
- Walczak K., *Wpływ europejskiego prawa pracy na polskie indywidualne prawo pracy – część 1*, „Monitor Prawa Pracy” 2006, nr 1.

Walczak K., *Wpływ europejskiego prawa pracy na polskie indywidualne prawo pracy – część 2*, „Monitor Prawa Pracy” 2006, nr 2,

Walczak K., *Regulacje dotyczące zbiorowego prawa pracy*, „Monitor Prawa Pracy”, 2006, nr 3.

WPŁYW ORZECZEŃ TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ NA PRAWO PRACY UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie

Autor odpowiada na pytanie czy, a jeśli tak, to w jaki sposób, orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wpływają na prawo pracy Unii Europejskiej. W tym celu autor prezentuje ogólną charakterystykę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz jego wybrane kompetencje wynikające z Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a mogące potencjalnie wpływać na prawo pracy Unii Europejskiej. W artykule definiuje się również pojęcie prawa pracy Unii Europejskiej i wskazuje jego źródła. Autor zwraca uwagę na stosowanie w prawie pracy Unii Europejskiej zasad pierwszeństwa stosowania i bezpośredniego stosowania oraz na wpływ instytucji pytania prejudycjalnego, orzekania o nieważności aktów prawa Unii Europejskiej i skargi na bezczynność.

Słowa kluczowe: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, prawo pracy Unii Europejskiej, zasada pierwszeństwa stosowania prawa Unii Europejskiej, zasada bezpośredniego stosowania prawa Unii Europejskiej, pytania prejudycjalne, skarga na bezczynność

INFLUENCE OF THE RULINGS OF THE EUROPEAN COURT OF JUSTICE ON THE EUROPEAN UNION EMPLOYMENT LAW

Summary

The article answers the question whether and, if so, in what way the rulings of the European Court of Justice have influence on the European Union employment law. To that end, the article presents general characteristics of the European Court of Justice and its selected competences resulting from the Treaty on the Functioning of the European Union that may potentially have impact on the European Union employment law. The article also defines the concept of the European Union employment law and identifies its sources. It draws attention to the primacy and direct effect principles in the European Union employment law and the influence of a request for a preliminary ruling, a ruling of invalidity of the European Union law and a complaint about failure to act.

Key words: European Court of Justice, European Union employment law, primacy of the European Union law principle, direct effect of the European Union law principle, request for a preliminary ruling, complaint about failure to act